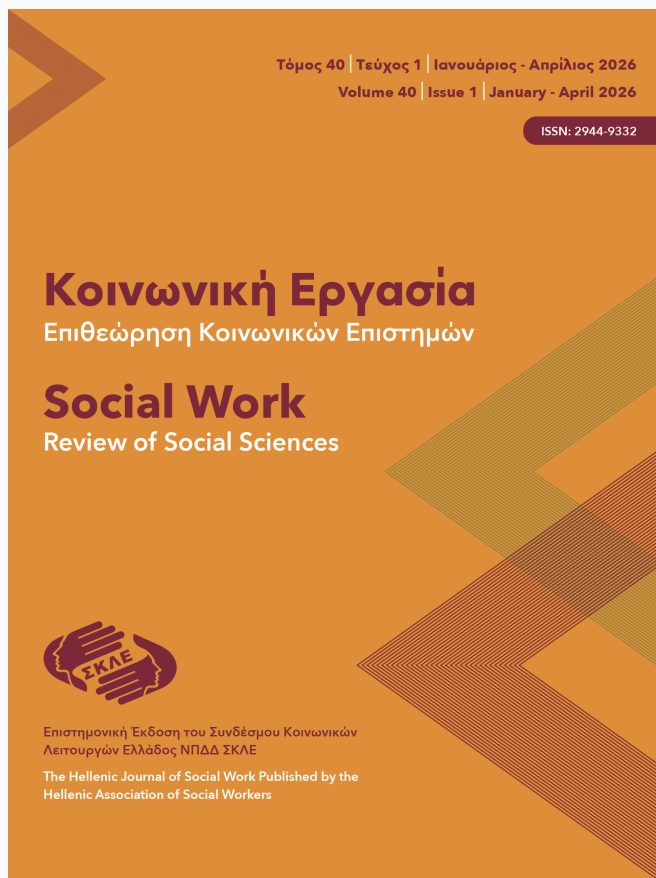

Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών

Τόμ. 40, Αρ. 1 (2026)

1/2026

Κοινωνική Εργασία και ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες: Μια Επιστημολογική Αξιολόγηση του Συγγράμματος του Παναγιώτη Πεντάρη

Δήμητρα Παπαδοπούλου

doi: [10.12681/socialwork-rss.45274](https://doi.org/10.12681/socialwork-rss.45274)

Copyright © 2026

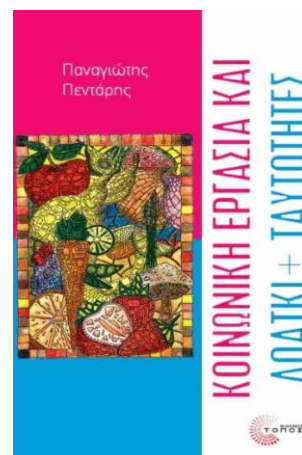
Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4###](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4###).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαδοπούλου Δ. (2026). Κοινωνική Εργασία και ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες: Μια Επιστημολογική Αξιολόγηση του Συγγράμματος του Παναγιώτη Πεντάρη. *Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών*, 40(1), 113-116. <https://doi.org/10.12681/socialwork-rss.45274>

Κοινωνική εργασία
και ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες
ΠΕΝΤΑΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Σειρά: Σπουδαστήριο Κοινωνικής και Κοινοτικής
Εργασίας
2025
Εκδόσεις Τόπος

Κοινωνική Εργασία και ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες: Μια Επιστημολογική Αξιολόγηση του Συγγράμματος του Παναγιώτη Πεντάρη

Παπαδοπούλου Δήμητρα¹

¹ Διδακτορική ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Το βιβλίο *Κοινωνική Εργασία και ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες* του Παναγιώτη Πεντάρη, των εκδόσεων Τόπος, που έκανε την εμφάνισή του στην ελληνική βιβλιογραφία τον Ιούνιο του 2025, αποτελεί μια εκτενή και συστηματική συμβολή στη μελέτη των έμφυλων και σεξουαλικών ταυτοτήτων στο πλαίσιο τόσο της επιστήμης, όσο και του επαγγελματικού πεδίου της Κοινωνικής Εργασίας. Αποτελούμενο από εννέα κεφάλαια και τρία αυτόνομα μέρη, το έργο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεματικών. Αρχής γενομένης από τις εννοιολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων, μέχρι τις ιστορικές και νομικές συνθήκες που τις πλαισιώνουν, αλλά και τις πολλαπλές διασταυρώσεις τους με την ηλικία, την αναπηρία, την οικογένεια και το προσφυγικό υπόβαθρο, το βιβλίο, διαθέτοντας σαφή δομή και εκτενή βιβλιογραφική τεκμηρίωση, στοχεύει στον εμπλουτισμό της γνώσης γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα στην επαγγελματική πρακτική. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως το εν λόγω σύγγραμμα φιλοδοξεί να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία της Κοινωνικής Εργασίας γύρω από τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες και τη συμπεριληπτική πρακτική.

Ένα από τα σημαντικότερα δυνατά σημεία του βιβλίου είναι η ικανότητά του να συνδυάζει

θεωρητική εμβάθυνση και επαγγελματική χρησιμότητα, χωρίς να υποπίπτει σε απλουστεύσεις. Ο Πεντάρης κατορθώνει να μεταφέρει σύνθετες έννοιες, όπως η βιοπολιτική, η διαθεματικότητα, η κοινωνική κατασκευή της ταυτότητας, σε ένα ενιαίο και προσβάσιμο πλαίσιο που μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών, όσο και στο επαγγελματικό πεδίο. Εξίσου ισχυρό είναι το γεγονός ότι το βιβλίο αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στη γλώσσα και στον τρόπο που ο επαγγελματικός/επιστημονικός λόγος της Κοινωνικής Εργασίας μπορεί να λειτουργήσει είτε ως εργαλείο ενδυνάμωσης, είτε ως μηχανισμός αναπαραγωγής αποκλεισμών. Η θέση αυτή προάγει τον αναστοχασμό και ευθυγραμμίζεται με τις πιο σύγχρονες θεωρητικές εξελίξεις του πεδίου. Ακόμη, η συμπερίληψη ποικίλων ΛΟΑΤΚΙ+ υποκειμενικοτήτων καθιστά το έργο ένα από τα ελάχιστα ελληνικά συγγράμματα που προσεγγίζουν το ζήτημα με πραγματική πλουραλιστικότητα και επιστημονική συνέπεια.

Η δομή του βιβλίου αναπτύσσεται σε τρία διακριτά αλλά αλληλένδετα μέρη, τα οποία συγκροτούν ένα συνεκτικό θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο για την κατανόηση των ΛΟΑΤΚΙ+ εμπειριών. Το Μέρος I (Κεφάλαια 1–4) εισάγει τις θεμελιώδεις έννοιες, τη γλώσσα, τις ιστορικές και νομικές συνθήκες, καθώς και τα θεωρητικά εργαλεία που διαμορφώνουν τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες, αναδεικνύοντας τις επιδράσεις της πατριαρχίας, της ετεροκανονικότητας και των θεσμικών πλαισίων στη συγκρότησή τους. Το Μέρος II (Κεφάλαια 5–8) εστιάζει σε συγκεκριμένες υποομάδες του ΛΟΑΤΚΙ+ πληθυσμού: παιδιά και οικογένειες, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, άτομα με αναπηρία ή ζητήματα ψυχικής υγείας, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, σκιαγραφώντας τις ιδιαίτερες κοινωνικές, πολιτισμικές και ψυχοκοινωνικές προκλήσεις που αναδύονται από τις εμπειρίες τους. Τέλος, το Μέρος III (Κεφάλαιο 9) επικεντρώνεται στις δεοντολογικές και αξιακές διαστάσεις της κοινωνικής εργασίας με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, παρουσιάζοντας το Μοντέλο Αποδοχής και Σεβασμού (ΜΑΣ) και προσφέροντας κατευθύνσεις για αξιολόγηση, παρέμβαση, συνηγορία και μεθόδους πρακτικής. Η τριμερής δομή επιτρέπει στον αναγνώστη να μεταβεί από τη θεωρία στη σύνθετη πραγματικότητα των εμπειριών και, τελικά, σε ένα προτεινόμενο πλαίσιο επαγγελματικής πρακτικής, προσφέροντας μία ολιστική και πολυεπίπεδη θεώρηση του αντικειμένου.

Η παρούσα βιβλιοκριτική υιοθετεί μια κοινωνιολογικά προσανατολισμένη επιστημολογική οπτική, εξετάζοντας όχι μόνο το περιεχόμενο του βιβλίου αλλά κυρίως τους τρόπους με τους οποίους παράγεται και οργανώνεται η γνώση για τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες στην Κοινωνική Εργασία. Το ενδιαφέρον στρέφεται στη συγκρότηση του επαγγελματικού λόγου, στις θεωρητικές επιλογές που ιεραρχούνται ως έγκυρες, καθώς και στις κανονικότητες που αναπαράγονται ή αμφισβητούνται μέσα από το κείμενο. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο πώς το βιβλίο κατασκευάζει το αντικείμενό του, δηλαδή τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες, μέσα από συγκεκριμένα εννοιολογικά πλαίσια (όπως η διαθεματικότητα, η θεωρία μειονοτικού στρες, ή η κουήρ σκέψη) και πώς αυτές οι επιλογές επηρεάζουν την κατανόηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, της καταπίεσης και της επαγγελματικής παρέμβασης. Με αυτόν τον τρόπο, η κριτική δεν περιορίζεται στη θεματική παρουσίαση, αλλά διερευνά τις προϋποθέσεις, τα όρια και τις συνέπειες της γνώσης που παράγει το έργο του Πεντάρη για τον ρόλο της κοινωνικής εργασίας σε ένα πεδίο βαθύτατα κοινωνικά και πολιτικά διαμορφωμένο.

Το βιβλίο, στο σύνολό του αρθρώνεται γύρω από έναν σαφώς προσδιορισμένο θεωρητικό προσανατολισμό, ο οποίος συνδυάζει στοιχεία κοινωνικού εποικοδομισμού, διαθεματικής ανάλυσης και κουήρ σκέψης, συγκροτώντας ένα ενιαίο πλαίσιο κατανόησης των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων μέσα στην κοινωνική εργασία. Η προσέγγισή του δίνει ιδιαίτερο βάρος στη γλώσσα ως μηχανισμό παραγωγής ταυτότητας, στις κοινωνικές δομές ως πεδία άνισης κατανομής εξουσιών και στη σχέση μεταξύ κοινωνικοπολιτισμικών κανονιστικότητων και βιογραφικών εμπειριών. Το θεωρητικό υπόβαθρο του βιβλίου εδράζεται σε μια αντίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων ως δυναμικών κοινωνικών κατασκευών που διαμορφώνονται μέσα από αλληλεπιδράσεις μεταξύ υποκειμένων, θεσμών και λόγων, ενώ η Κοινωνική Εργασία νοείται ως πρακτική με δυναμικά αντι-καταπιεστικό χαρακτήρα, υπό την προϋπόθεση ότι ενσωματώνει οπτικές αναγνώρισης, ισότητας και συμπερίληψης. Εντός αυτού του θεωρητικού πλαισίου, ο Πεντάρης επιχειρεί να συγκεράσει τη δομική ανάλυση με την ψυχοκοινωνική διάσταση, αναγνωρίζοντας ότι οι εμπειρίες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων δεν μπορούν να κατανοηθούν έξω από τα ευρύτερα καθεστώτα λόγου που τις τοποθετούν άλλοτε στο δίπολο ορατότητας-αορατότητας και άλλοτε στο δίπολο μεταξύ νομιμοποίησης και περιθωριοποίησης.

Επιπλέον, η προσφορά του βιβλίου έγκειται στο γεγονός πως συγκροτεί τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες ως επαγγελματικό αντικείμενο μέσα από μια λεπτομερή εννοιολόγηση που, ενώ αποσκοπεί στη συμπερίληψη, αναδεικνύει την εγγενή ένταση ανάμεσα στη ρευστότητα των υποκειμενικών εμπειριών και στην κανονιστική τάση της Κοινωνικής Εργασίας να συστηματοποιεί τις κατηγορίες με τις οποίες παρεμβαίνει. Ωστόσο, οφείλουμε να σημειώσουμε πως η προσέγγιση του συγγραφέα, παρότι αντι-καταπιεστική, ενσωματώνει έναν ηγεμονικό λόγο περί συμπερίληψης, ο οποίος συχνά προϋποθέτει την ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ υποκειμένων ως προαπαιτούμενο για την αναγνώριση δικαιωμάτων, στοιχείο που μπορεί να μετατοπίζει τον προβληματισμό από τον μετασχηματισμό των θεσμών στη συμμόρφωση των υποκειμένων σε αυτούς. Παράλληλα, οι θεωρητικές επιλογές που υιοθετεί, ιδίως η διαθεματικότητα και η θεωρία του μειονοτικού στρες, προσφέρουν σημαντικά εργαλεία κατανόησης, αλλά ενέχουν τον κίνδυνο είτε μίας υπερ-πολυδιάστατης ανάλυσης που δυσκολεύει την ανάδειξη ιστορικών δομών ανισότητας είτε μίας απλουστευτικής «ψυχολογικοποίησης» κοινωνικών φαινομένων. Με τον τρόπο αυτό, το έργο αποτυπώνει τη διπλή φύση της κοινωνικής εργασίας ως πεδίου που επιδιώκει να αντιμετωπίσει την καταπίεση, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί εντός θεσμών που παράγουν ή αναπαράγουν μορφές κοινωνικής κανονικότητας.

Συνολικά, η συμβολή του βιβλίου *Κοινωνική Εργασία και ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες* έγκειται στη συστηματική προσπάθειά του να εντάξει τις ΛΟΑΤΚΙ+ εμπειρίες στο κέντρο της επιστημονικής γνώσης της Κοινωνικής Εργασίας, μετατοπίζοντας το επάγγελμα από μια παθητική διαχείριση μορφών διαφορετικότητας σε μια ενεργητική εμπλοκή με τις κοινωνικές δομές που τις παράγουν. Το έργο προσφέρει ένα συνεκτικό θεωρητικό πλαίσιο, ενισχύοντας την επαγγελματική και ακαδημαϊκή κατανόηση των μηχανισμών αποκλεισμού και των σχέσεων εξουσίας που διαμορφώνουν τις έμφυλες και σεξουαλικές ταυτότητες, ενώ συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάδειξη της ανάγκης για θεσμοθέτηση μιας πιο συμπεριληπτικής πρακτικής

στο πεδίο. Παράλληλα, εμπλουτίζει την ελληνική βιβλιογραφία με έναν τίτλο που προσεγγίζει σφαιρικά τις ΛΟΑΤΚΙ+ εμπειρίες, όχι μόνο μέσα από το πρίσμα αποκλειστικά της ατομικής ανάγκης, αλλά και ως αποτέλεσμα ιστορικών, πολιτισμικών και θεσμικών διεργασιών, επιτρέποντας στους επαγγελματίες να κατανοήσουν την ταυτότητα ως κοινωνικό φαινόμενο και όχι ως ατομική «ιδιαιτερότητα». Κατ' αυτόν τον τρόπο, το βιβλίο λειτουργεί ως βασικό σημείο αναφοράς για μια κοινωνική εργασία που επιθυμεί να κινηθεί πέρα από φορμαλιστικές πρακτικές και προς ένα κριτικό μοντέλο που αναγνωρίζει τις ταυτότητες ως πολιτικά και κοινωνικά διακυβεύματα.

Συνοψίζοντας, το έργο του Πεντάρη αποτελεί μια σημαντική τομή στην ελληνική βιβλιογραφία της Κοινωνικής Εργασίας, τόσο ως προς τη θεωρητική του συγκρότηση όσο και ως προς την προσπάθειά του να αρθρώσει έναν λόγο που γεφυρώνει το επάγγελμα με τα κοινωνικά και πολιτικά διακυβεύματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων. Ωστόσο, το βιβλίο αποκαλύπτει και την ευρύτερη πρόκληση του πεδίου, όπου η Κοινωνική Εργασία καλείται να κινηθεί ανάμεσα σε μια κριτική, αντι-καταπιεστική κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας και σε έναν θεσμικό ρόλο που συχνά περιορίζει τη δυνατότητα της για κοινωνική αλλαγή. Η ανάγνωση του συγγράμματος υπενθυμίζει ότι η επαγγελματική πρακτική δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά στη διαχείριση του μη όμοιου, αλλά οφείλει να στρέφεται προς την αναγνώριση των κοινωνικών δομών που παράγουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και προς τον αναστοχασμό των ίδιων των εργαλείων γνώσης που χρησιμοποιεί. Η συμβολή του Πεντάρη βρίσκεται ακριβώς στο γεγονός ότι προσφέρει ένα πεδίο διαλόγου και μετασχηματισμού, καλώντας τους/τις κοινωνικούς/ές λειτουργούς να δουν τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες όχι ως «ομάδα-στόχο», αλλά ως πρίσμα μέσα από το οποίο η κοινωνική εργασία μπορεί να επαναπροσδιορίσει τη δική της σχέση με την εξουσία, τη γνώση και την κοινωνική φροντίδα. Έτσι, το βιβλίο αφήνει ανοιχτό το πιο κρίσιμο ερώτημα για το μέλλον του επαγγέλματος που δεν είναι άλλο από το κατά πόσο είναι έτοιμο να μετακινηθεί από μια πρακτική διαχείρισης της ευαλωτότητας σε μια πρακτική που επιδιώκει τον μετασχηματισμό των κοινωνικών δομών που την παράγουν.